

СУЧАСНІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті розглядаються різні форми роботи при навчанні іноземній мові на уроках німецької мови. Аналізуються особливості їх використання. Оцінюється їхня ефективність у розвитку мовної компетенції учнів.

Ключові слова: парна, індивідуальна, фронтальна, групова форма роботи, викладання та вивчення німецької, навчальний процес.

Постановка проблеми. Стрімкі та кардинальні зміни, що відбуваються в українському суспільстві, досягнення в галузі теорії та практики вивчення німецької мови ставлять перед системою освіти в Україні необхідність відповідати сучасним потребам та реаліям, використовувати не лише напрацювання та досвід минулих літ, але і впроваджувати сучасні технології, розробляти актуальні методи та методики викладання.

У глобалізованому світі методи вивчення і викладання іноземних мов повинні бути краще пристосованими до постійно змінних потреб та умов тих, хто вивчає мову. Нові технології відкривають величезні можливості для посиленої індивідуалізації навчання [8].

Важливим завданням сучасної освіти – виховати кожного учня неповторним індивідом. Дати можливість підходити творчо до поставленої проблеми, діяти не по шаблону, а так, як вони цього потребують, розвинути в них креативне мислення, навчити їх бути неординарними та самостійними.

Тому саме навчальна діяльність на уроці повинна сприяти розвитку рефлексивності, здатності до планування та аналізу, вмінню контролювати та оцінювати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В контексті нашого наукового пошуку серед вітчизняної літератури ми розуміли, насамперед, що традиційними формами роботи на уроках німецької мови вважаються: індивідуальна, групова й фронтальна [3].

А також, проаналізувавши німецькі сучасні методичні джерела, варто зазначити, що серед вищеперелічених форм роботи, існують ще й соціальна та парна форми роботи.

Актуальність дослідження. Актуальність проблеми полягає в тому, щоб через впровадження сучасних форм роботи на уроці, виховувати в учнів пізнавальний інтерес до вивчення іноземної мови. Саме нестандартні форми і прийоми роботи – є для учнів цікавішими та ефективнішими, оскільки проведення нестандартних уроків сприяє підвищенню інтересу, розвитку мовленнєвої і творчої діяльності учнів. Дослідженням даної проблеми займалися такі педагоги – методисти: Н.Боковенко, М. Василенко, Ю. Федосенко, Ю. І. Мальований, А. Ф. Паламарчук, І. П. Підласий, М. М. Чередов та ін.

Метою цієї статті є – проаналізувати можливості використання різноманітних форм роботи на уроках німецької мови, а також заохотити педагогів до саморозвитку, самопізнання, до наміру вивчення сучасних форм роботи та впровадження їх на заняттях.

Виклад основного матеріалу. Категорія «форма навчання» належить до основних у дидактиці. Як відзначають вчені, форма організації навчання як дидактична категорія означає зовнішній бік організації навчального процесу, пов'язаний з кількістю учнів, часом і місцем навчання, а також із порядком його здійснення [7].

Вітчизняна школа використовує такі організаційні форми навчання як індивідуальну, групову й фронтальну. Такі форми роботи є компонентом системи навчання іноземній мові.

Однак, опрацювавши іноземну літературу, ми дійшли до висновку, що варто розпочати дану статтю саме із соціальної форми роботи. Доцільно зауважити, що соціальні форми створюють сприятливі умови для спілкування на уроці іноземної мови, таким чином викликаючи соціальні процеси між вчителем та учнями. Також соціальні форми роботи організують відносини між індивідами у класі, з однієї сторони вирішують соціальні процеси, а з іншої, контролюють когнітивні функції навчання [2].

На уроці співпраця між педагогом та школярами відбувається у індивідуальній, фронтальній, парній або груповій формі. Варто зазначити, що саме змістовне використання різних соціальних форм роботи, а також зміна цих форм на уроці іноземної мови, є важливим інструментом залучення всіх учнів на занятті, а також гарантією високого ступеня успішності. На даному етапі ми пропонуємо більш детально розглянути кожен форму роботи навчальної діяльності, оскільки кожна з цих форм має власну специфіку та методику її організації.

Індивідуальна форма роботи зосереджена на виконанні учнем свого власного завдання незалежно від інших. Дана форма роботи дозволяє кожному проявляти свої здібності, а також сприяє розвитку високого рівня самостійності. Індивідуальна робота проходить у форматі «учень – вчитель», тобто педагог індивідуально консультує школяра.

До цієї форми роботи можна віднести роботу з роздавальним матеріалом, коли учень одержує індивідуальне завдання й викладач перевіряє його виконання, а також підготовку й презентацію реферату іноземною мовою, коли робота йде у форматі «учень – вчитель», тобто педагог індивідуально консультує школяра.

Індивідуальна форма роботи не вимагає наявності спільної мети діяльності; кожен її учасник працює незалежно від інших, відповідно до своїх навчальних можливостей у притаманному йому темпі. Результати його роботи не позначаються на результатах роботи інших [7].

Недоліком індивідуальної роботи в рамках аудиторного заняття є нерациональне використання часу, тобто коли один активно працює, інші не задіяні в процесі навчання [6].

Термін фронтальна форма роботи при навчанні іноземній мові відноситься до просторового розташування в класі, оскільки зазвичай фронтальні уроки проходять у двох напрямках, коли один учень виступає перед групою слухачів та обговорення певної теми в класі.

При фронтальній формі роботи ми відокремлюємо: пояснення вчителя та дискусію. Пояснення вчителя зазвичай включає в себе тривалу промову, саме тому доцільно використовувати цю організаційну форму роботи, при вивченні нового граматичного матеріалу, введенні нової лексики, перекладі тексту, та виконанні вправ.

При дискусії вчитель теж являється центральною особою, оскільки він ставить запитання, на які учні намагаються дати відповідь, але варто зазначити, що шаблон «запитання – відповідь» змінюється, оскільки учні мають змогу запитувати і відповідати на питання одне одного. Перевагою цієї форми роботи є те, що крім традиційної взаємодії «вчитель – учень», існує ще взаємодія «учень – учень», що дає змогу школярам комунікувати на уроці один з одним. При фронтальних формах роботи можна досягнути чудових результатів саме в розвитку вміння учнів аргументовано мислити. Таким чином учні можуть і активно слухати, і ділитися з однолітками своєю думкою, своїми знаннями. При фронтальній роботі вчителі використовують завдання

як репродуктивні, так і творчі. Фронтальна робота націлена на загальне просування учнів у навчанні, але її також не можна розглядати як універсальну. Найсуттєвішим недоліком означеної форми є складність в організації активної і корисної роботи всіх учнів класу, а ще дана форма роботи не враховує індивідуальні особливості кожного школяра, хоча на певних етапах навчання вона необхідна.

Групова форма роботи – основною характеристикою якої є її комунікативна спрямованість, реалізує основний принцип дидактики – принцип активності в навчанні. Цей принцип характеризується високим рівнем пізнавальної мотивації. Групова форма роботи націлена на те, щоб сприяти активній участі того, кого навчають, а також сприяє забезпеченню відповідної комунікативної діяльності учнів з різними рівнями знань і з різними здібностями, з метою подолання мовних бар'єрів. Така робота являє собою інтерактивну форму навчання, яка розбудовує мовну ініціативу школярів і забезпечує взаємне збагачення [6].

Протягом декількох десятиліть ведеться активний пошук шляхів підвищення ефективності навчального процесу, розглядаються й аналізуються різні методи, способи й організаційні форми навчання, як варіанти педагогічного спілкування й взаємодії між вчителем та учнями в процесі заняття [6]. Під час групової роботи клас поділяється на групи протягом обмеженого часу та учні самостійно працюють над завданнями.

Передумовою успішної групової роботи є впевненість вчителя в тому, що учні здатні самостійно виконувати подані завдання без інструкцій та контролю вчителя. Ефективними методичними прийомами, які базуються на здійсненні послідовної кооперації вважаємо: доповнення інформації, вилученої із запропонованого тексту з метою заповнення таблиці, схеми тощо; створення малюнка з різних елементів чи частин; упорядкування навчального матеріалу методом доповнення частин, яких не вистачає; заповнення пропусків у реченні чи тексті; відновлення речень чи тексту.

Таким чином така форма роботи забезпечує особистісно – рольову діяльність учнів на уроці з іноземної мови, пов'язану з виконанням ними різних ролей (лектора, доповідача, референта, опонента, консультанта тощо). Цей вид діяльності сприяє тому, що знання кожного, зокрема, стають надбанням інших; передбачає виконання учнями окремих завдань у взаємозалежності, чим забезпечує необхідну умову спілкування між учнями [5], [1].

Важливою проблемою при використанні групової форми роботи є те, що роль вчителя на етапах групової роботи є незрозумілою. Звідси виникає ряд запитань: чи повинен вчитель втручатися в робочий процес груп, розмовляти з ними, ставити запитання та дискутувати? Чи повинен вчитель залишатися за своїм столом і просто спостерігати за процесом навчальної діяльності? Чи, можливо, використовувати вільний час, і, наприклад, перевіряти письмові завдання учнів? Саме через цю невизначеність багато педагогів рідко використовують групову форму роботи.

Парна форма роботи передбачає допомогу сильного учня слабшим і взаємодопомогу. Пари визначає вчитель, зважаючи на психологічну сумісність або працездатність учнів. Вони можуть мінятися. Така структура роботи дає змогу вчити кожного і вчитися кожному. Головне у парній формі роботи – взаємонавчання і взаємоконтроль [4].

Парна форма роботи особливо корисна при повторенні та для поглиблення знань з даної теми, таким чином спонукаючи учнів до обміну досвідом та інформацією. Перевагами парної роботи є те, що учні мають змогу навчатися один з одним шляхом взаємного контролю, а також спільні пропозиції роблять завдання більш

мотиваційними та творчими. Також завдяки такій формі роботи учні вчаться йти на компроміси із партнером, а також брати відповідальність за власні навчальні процеси.

Для роботи з партнером у великих навчальних групах доцільно використовувати такі методи роботи як: «прогулянка з класом» та «карусель»

При «прогулянці» учні метушливо ходять по класній кімнаті та ставлять запитання з даної теми уроку особі, яка зустрічається на шляху. Таким чином учні мають змогу розвивати навички говоріння та краще вивчити лексику з теми.

«Карусель». Учні розподіляються в два кола – внутрішнє і зовнішнє. Внутрішнє коло нерухоме, зовнішнє рухається. Можливі два варіанти використання методу – для дискусії (відбуваються «попарні суперечки» кожного з кожним, причому кожен учасник внутрішнього кола має власні, неповторювані докази), чи для обміну інформацією (учні із зовнішнього кола, рухаючись, збирають дані)[2].

Досить ефективними вважаються такі форми роботи, що поєднують у собі навчання та рух. Однією з таких форм роботи є, так звані, ланцюжкові вправи. Один учень жбурляє м'яч іншому і задає питання. А інший школяр, який спіймав м'яч, відповідає на запитання і за аналогією ставить його іншому школяреві. М'яч визначає, хто має право говорити далі. Завдяки даній формі роботи всі учні дуже уважні, тому що кожен з них може бути наступним отримати право виступити.

Висновки. Варто зазначити, що саме від вчителя, який вибирає ту чи іншу форму навчання, та як він організовує урок залежить ефективність освітнього процесу.

Саме сучасні форми роботи дають змогу заохотити теперішніх учнів до навчання, розвивати їх творчу самостійність та креативне мислення, а також навчати роботі з різними джерелами знань. Такі форми роботи надають новизни уроку, оживляють думку, викликають інтерес учнів до вивчення іноземної мови.

Як ми вже говорили метою цієї статті є – заохотити педагогів до саморозвитку, самопізнання, до наміру вивчення сучасних форм роботи на уроках німецької мови та впровадження їх на заняттях, оскільки запорукою успішного, цікавого та інформативного уроку є сучасні форми навчання німецької мови, в ході яких в учнів формується комунікативна та соціокультурна компетенція, а також формування пізнавального інтересу, розвиток інтелекту, пам'яті, мислення та творчих здібностей.

Отже, з впевненістю можна сказати, що використання сучасних форм роботи на уроках німецької мови – запорука ефективного та успішного уроку

ЛІТЕРАТУРА

1. Arends R. Learning to Teach. – New York: Mc Graw-Hill Inc, 1991. – 395 p.
2. Funk Hermann, Kuhn Christina, Skiba Dirk, Spaniel-Weise Dorothea, Wicke Rainer E. «Aufgaben, Übungen, Interaktion» Vorschau DLL4: unter Mitarb. v. Julia Ricart Brede – München: Klett-Langenscheidt, 2017. – 50 s.
3. Громова О. Я. Организация парной и групповой работы на уроке иностранного языка [Электронный ресурс] / О.Я. Громова – Режим доступа: www.rudocs.exdat.com/docs
4. Гужанова Т. С. Урок як основна форма співпраці учителя і учнів у процесі навчання // Практикум з педагогіки: Навчальний посібник: Видання 2, доповнене, перероблене. / За загальною редакцією Дубасенюк О. А., Іванченко А. В. – Житомир: Житомирський державний педуніверситет, 2002. – 482 с. – С. 166–180
5. Маргуліс Є. Д. Психологічні аспекти групової діяльності // Радянська школа. – 1982. – № 11. С. 39–42
6. Моренцова А. В. Організаційні форми роботи при навчанні іноземній мові у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс] / А. В. Моренцова – Режим доступу до ресурсу: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/morentsova_organizatsiyini.pdf.

7. Подласый И. Д. Педагогика. – М.: Владос, 1999.
8. Приходько Д. С. Інтеграція сучасних технологій у процес вивчення та викладання іноземних мов / Д. С. Приходько // Матеріали ІХ Міжнародної науково – практичної конференції «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов» (13 – 14 березня 2014р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://interconf.fl.kpi.ua/ru/node/1282>>. – Загол. з екрану. – Мова укр

Бубнів Аліна

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Обіход І. В.

АУДІЮВАННЯ ЯК ВИД ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто сутність аудіювання як виду іншомовної мовленнєвої діяльності в контексті особливостей розвитку мовних механізмів. Проаналізовано основні рівні системи навчання аудіювання через призму комунікативно зорієнтованої методики. Висвітлено особливості структурної організації аудіювання на основі психофізіологічних механізмів аудіювання. Зроблено висновок щодо важливості формування аудитивної компетентності та вдосконалення механізмів рецептивного плану, які впливають на ефективність навчання аудіювання.

Ключові слова: аудіювання, аудіотекст, мовленнєве вміння, психофізіологічні механізми аудіювання, сприймання мовлення.

Зростаюча потреба у спілкуванні та співпраці між різними країнами світу, сучасний розвиток крос-культурної взаємодії вимагає суттєвих змін у підході до вивчення іноземної мови. Можна стверджувати, що нові тенденції у визначенні ролі і характеру розвитку системи іншомовної освіти мають глобальний, філософський характер, адже ця освіта є важливим засобом, котрий формує здатність особистості швидко адаптуватись в полікультурній і мультилінгвальній спільноті людей, бути мобільною в суспільстві, яке весь час змінюється, вести діалог культур у світі, що глобалізується навколо вирішення важливих проблем.

Пошук оптимального шляху вирішення проблем в галузі іншомовної освіти висуває на перші позиції ідею про доцільність та ефективність використання методів, які б сприяли прискореному засвоєнню мовних та мовленнєвих одиниць, зниженню мовного бар'єру та розвитку іншомовної комунікативної компетентності (ІКК). Аудіювання є органічною складовою процесу навчання будь-якої мови і невід'ємним компонентом усного мовлення, який відображає комунікативні потреби в оволодінні новою інформацією у відповідних соціальних та культурних контекстах, можливість аналізувати, відбирати та оцінювати її відповідно до інтересів слухача чи поставлених завдань.

Палітра доробку вітчизняних та зарубіжних науковців, які працюють над проблемами навчання аудіювання, дуже різнопланова. Її характеризують дослідження О. Б. Бігич (методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні); С. В. Гапонової (навчання розуміння аудіотекстів учнів старших класів середньої школи); І. А. Круківської (використання пісень у процесі навчання аудіювання); І. П. Лисовець (інтегроване навчання аудіювання та усного мовлення); О. Б. Метьолкіної (використання ігор для навчання аудіювання молодших школярів); С. Ю. Ніколаєвої та О. П. Петрашук (тестовий контроль аудитивних умінь);